

ETT TRYGGT OCH DELAKTIGT ÅLDRANDE

SFP:S ÄLDREPOLITISKA PROGRAM

Programmet har tagits fram av Förbundet Svenska Seniorer i Finland

3 INTRODUKTION

5 INVESTERING I VÄLBEFINNANDE

6 VALFRIHET I VÄLFÄRDEN

9 EKONOMIN – EN TRYGGHETSFAKTOR

10 ETT BOENDE SOM MOTSVARAR TIDENS KRAV

12 DE ÄLDRES RÄTTIGHETER

14 PERSONALRESURSER OCH YRKESKOMPETENS

15 AVSLUTNING

INTRODUKTION

Demografin visar tydligt att den äldre befolkningsgruppen kontinuerligt växer år för år. Redan år 2019 utgjorde var femte finsk man och var fjärde finsk kvinna över 65 år. Vi lever allt längre och är friskare än tidigare, men behovet av samhällstjänster ökar hos de äldre. Vår befolkning behöver service och aktiviteter för att må bra och klara av förändringar som åldrandet för med sig. Det är viktigt att i tid möta de förändringar som sker.

Bostaden innebär för de äldre både trygghet och välbefinnande. Planeringen av boendemiljöer och utvecklingen av bostäder som är anpassade för de äldres behov har en avgörande betydelse när det kommer till att uppmuntra och stödja möjligheten att bo kvar hemma eller i en hemliknande miljö. Det är viktigt att i tid identifiera och genomföra de förändringar som bör göras i boendesituation. Genom att utnyttja modern teknik kan vi också upprätthålla vår självständighet längre. Färdtjänst, hemvård och hemsjukvård bör fungera smidigt och erbjudas till ett rimligt pris.

Vi vet att god fysisk, psykisk, social och kognitiv funktionsförmåga är grunden för ett positivt åldrande. Den ekonomiska situationen har även betydelse. Genom att de äldre har kontroll över sin situation skapas förutsättningarna för ett bra liv.

Våra äldre har både kunskap och erfarenhet. Detta kan tas tillvara i samhället genom att erbjuda tjänster för de äldre på ett socialt och ekonomiskt hållbart sätt. Genom att främja äldres delaktighet, självbestämmande och genom att ta hänsyn till deras individuella egenskaper och behov, kan vi stärka deras engagemang. En möjlig åtgärd kan vara att skapa incitament för pensionärer som önskar att fortsätta arbeta. Regeringen Orpo har redan, på SFP:s initiativ, för avsikt att genomföra ett extra skatteavdrag för personer som är över 65 år.

Utgångspunkten i social- och hälsovårdsreformen är att alla skall behandlas likvärdigt oberoende av språk och boningsort. Äldreråden har en central och övervakande roll inom äldreomsorgen i våra välfärdsområden. Genom att ge äldreråden en dedikerad budget säkerställer vi deras betydelse och inflytande inom organisationen. En mera positiv attityd till äldre gagnar hela befolkningen.

Vi betonar vikten av att kunna åldras tryggt och med fortsatt oberoende. Vi vill möta våra äldre med respekt och ge dem möjlighet att engagera sig och påverka i samhället. Vi vill att alla ska ha rätt till ett säkert och aktivt liv på äldre dagar. De äldres delaktighet ska stärkas, deras självbestämmanderätt respekteras och deras individuella behov beaktas.

INVESTERING I VÄLBEFINNANDE

Att bli äldre innebär både sociala och hälsomässiga förändringar. Vi vill att de äldre ska få uppleva ett positivt åldrande som bygger på social gemenskap, fysisk aktivitet och goda kostvanor.

SOCIAL AKTIVITET OCH MENINGSFULL VARDAG

Sociala nätverk motverkar ensamhet och känslan av otrygghet och sårbarhet. Hobby- och kulturverksamhet samt social samvaro stöder och stimulerar de mentala funktionerna. Frivilliga studier utgör en viktig, aktiverande och vitaliserande verksamhet för de äldre. Allt detta motverkar även utslagning och marginalisering. Den psykiska sårbarheten ökar då minnet försämras, tankeförmågan blir långsammare och en otrygg framtid ger upphov till rädsla och ångest.

VI VILL:

- att kommunerna, som har ansvar för det förebyggande arbetet, garanteras ekonomiska förutsättningar för att skapa en god livsmiljö för de äldre.
- att de äldre uppmuntras att delta i samhällelig verksamhet
- att verksamheten inom den offentliga sektorn, frivilligorganisationer och privata aktörer uppmuntrar till samarbete och till att skapa förståelse, tolerans och möten mellan generationer
- Satt kommunerna och välfärdsområdena ger ekonomiskt stöd åt frivilligorganisationer och upplåter utrymmen för deras verksamhet.
- att de äldre uppmuntras och stöds att ta del av den digitala världen

FYSISK AKTIVITET OCH GODA KOSTVANOR

När den fysiska funktionsförmågan avtar blir människan sårbar. Hos många äldre försvagas den fysiska förmågan, vilket tar sig uttryck i bl.a. nedsatt syn och hörsel, skör benbyggnad, svag muskelkraft och olika sjukdomar, vilket ökar risken för olyckor.

Det är aldrig för sent att motivera äldre att dagligen röra på sig. Aktiva rehabiliterande åtgärder bör påbörjas innan brister i funktionsförmågan börjar begränsa vardagsfunktionerna. När den äldre blir sjuk är det viktigt med snabb och tidig diagnostisering, aktiv vård och tidig rehabilitering, som påbörjas jämsides med vården.

Kosten bidrar till att hålla både kropp och sinne i god form. Att äta bra kan också ha en positiv effekt på minne, humör, ork och immunförsvar. Genom goda näringsrekommendationer och kostråd har samhället möjlighet att påverka välmåendet bland äldre.

VI VILL:

- att förebyggande insatser för de äldre är lättillgängliga och flexibla och att de planeras i samråd med kommunernas välfärdsansvariga
- att frivilliga organisationer uppmuntrar de äldre till aktiviteter genom att samla grupper kring olika motions- och verksamhetsformer.
- att de äldre får näringsrekommendationer och kostråd i samband med hälsokontroller inom social- och hälsovården

VALFRIHET I VÄLFÄRDEN

När du blir äldre ska du ska få den hjälp och vård du behöver. Människor som mår bra klarar motgångar bättre och den förebyggande vården är därför viktig, både vad gäller den psykiska och den fysiska hälsan. Vårt mål är ett system med egen läkare och egen sjukskötare för seniorer och personer med ett kontinuerligt behov av vård, eftersom möjligheten att besöka samma bekanta läkare skapar trygghet och har visat sig förbättra resultaten inom vården.

Vi kämpar för att de äldres individuella självbestämmande respekteras, att deras individuella behov beaktas och ger de äldre möjlighet till valfrihet i vården genom exempelvis servicesedlar. Vi vill ha regelbundna hälsokontroller, där vi möter en bekant läkare och vårdpersonal som känner till vårt hälsotillstånd.

VI VILL:

- att riskfaktorer identifieras i tid genom regelbundna hälsokontroller
- att ett system för egenläkare och egen sjukskötare för seniorerna skapas eftersom möjligheten att besöka samma bekanta läkare skapar trygghet
- att man får en smidig vårdbedömning på den egna lokala hälsostationen och direkt telefonkontakt
- att service- och vårdkedjor för de äldre identifieras och utvecklas utifrån geriatriska bedömningar
- att färdtjänst, hemvård och hemsjukvård fungerar smidigt och erbjuds till ett rimligt pris
- se en fungerande FPA-taxi
- att närståendevårdare garanteras tillräckligt ekonomiskt stöd och avlastning
- att servicesedlar kompletterar den offentliga servicen
- att tidig diagnostisering av minnessjukdomar intensifieras
- att förebyggande, riktade hembesök görs i alla kommuner
- främja möjligheter till frivilligarbete inom äldre vården

EKONOMIN – EN TRYGGHETSFAKTOR

En stor grupp pensionärer har fortfarande låga pensioner och har svårt att klara sig om de har stora vård- och läkemedelskostnader. Till dem hör också sådana, som lyfter både arbetspension och folkpension. SFP arbetar för att samhället ska vara jämställt med lika lön och villkor på arbetsmarknaden så att det medför en jämn pensionsutveckling för kvinnor och män. Vi vill se en höjd minimipension, vilken bland annat beaktar den arbetsinsats många kvinnor utfört, då de länge varit utanför arbetsmarknaden.

Det ska löna sig att arbeta efter pensionering för alla som vill det. Samtidigt är det viktigt att garantipensionen tryggas på en skälig nivå. Beskattningen ska vara sporrande för pensionärer att delta i arbetslivet även efter pensioneringen.

VI VILL:

- att information om pensioner är lättillgänglig och lätt att förstå
- att det görs en konsekvensbedömning av hur pensionsreformer påverkar kvinnors ekonomiska trygghet
- att garantipensionen tryggar en skälig utkomst fram ett nationellt program för att åtgärda pensionärs fattigdom
- att möjligheten till ett särskilt levnadskostnadsindex för pensionärer utreds
- införa ett gemensamt kostnadstak för läkemedels-, sjukvårds- och resekostnader.
- utreda möjligheten till att fördela kostnadstaket i etapper så att kostnaderna fördelas jämnare under året.
- att kostnadstaket för läkemedels-, sjukvårds- och resekostnader sänks
- att det ska vara sporrande att delta i arbetslivet också efter pensioneringen och att intjänandet av pension fortsätter också efter den allmänna pensionsåldern
- att hushållsavdraget utvecklas för de äldre och att bostadsbidraget möjliggör boende för äldre som annars inte har råd med sitt boende

ETT BOENDE SOM MOTSVARAR TIDENS KRAV

Vi anser att det är viktigt att anpassa bostäder och boendemiljöer för äldre, så att de kan fortsätta bo hemma eller i miljöer som påminner om hemmet. Modern teknik kan främja självständigt boende, och vi ser kollektiva boendialternativ som en attraktiv lösning.

BOENDE I EGET HEM

De äldre förväntas bo hemma så länge som möjligt, vilket ställer särskilda krav på bostadspolitiken. Äldre måste få känna att de vågar bli äldre utan att det leder till att de blir fångar i sitt eget hem. Boendialternativ för äldre i en omgivning och närmiljö med god tillgänglighet är centralt för ett tryggt, aktivt åldrande.

VI VILL:

- att de äldres behov beaktas i samhälls-, gatu- och trafikplanering
- att kollektivtrafik, ordnade transporter och fungerande färdtjänst garanteras och är tillgängliga
- att de äldre får upplysning om larmsystem och utrustning som kan underlätta och trygga vardagsysslor samt bidrar till ett värdigt och tryggt liv
- att byggandet och renovering av bostäder för äldre ökar och att i bostäderna skapas hinderfrihet, utrymmen för trivsel och gemenskap.

SERVICEBOENDE

Serviceboende innebär att klienten bor på hyra och köper sin service. En ny form av boende är gemenskapsboende. Detta erbjuds klienter som är i behov av en tillgänglig och trygg bostad där de erbjuds tjänster

och verksamhet som främjar det sociala umgänget. Boende kan själva bestämma vilka tjänster inom gemenskapsboende de vill ta del av.

Effektiverat serviceboende betyder att servicen är tillgänglig dygnet runt. Tilltagande minnes- och beteendestörningar leder nästan alltid till behov av dygnetruntvård. Det är viktigt att service kan garanteras på alla nivåer för att minska oro och otrygghet både för de äldre och de anhöriga. I framtiden ökar behovet av olika former av serviceboende bland äldre med annat modersmål än finska och svenska.

På grund av sin sårbara ställning löper äldre en relativt hög risk att råka ut för våld eller vanvård. Våld eller vanvård kan förekomma till exempel inom familjen eller utövas av de yrkespersoner som arbetar med de äldre. Våldet utövas ofta av en bekant i hemmet eller på serviceboende.

VI VILL:

- att samhällsservicen byggs upp så att de äldre kan känna sig trygga i sin närmiljö
- att det erbjuds olika former av boende till rimliga priser och i tillräcklig omfattning
- att varierande och trivsamma former för boende utvecklas
- att äkta par och sambon erbjuds boende tillsammans
- att servicesedlar för serviceboende kompletterar de offentliga tjänsterna
- att särskilda enheter för vården av minnessjuka finns tillgängliga inom alla välfärdsområden
- uppmärksamma, identifiera och förebygga våld och vanvård mot äldre inom hemmet och serviceboende

DE ÄLDRES RÄTTIGHETER

Äldre människor befinner sig ofta i en sårbar position i samhället, vilket gör det av största vikt att deras rättigheter säkras och stärks.

SERVICE PÅ EGET MODERSMÅL

Möjligheten att få service på eget språk är viktig för de flesta, men speciellt för de äldre. Behovet att göra sig förstådd och kommunicera på eget språk blir med stigande ålder allt viktigare också för dem, som behärskar eller har behärskat finska. Service på svenska är en lagstadgad rättighet.

VI VILL:

- att servicen ordnas utgående från ett utrett servicebehov och en serviceplan
- att de äldre blir betjänade på sitt modersmål, svenska eller finska
- att service på svenska fungerar i alla tvåspråkiga regioner
- att strategier och handlingsprogram över välfärdsområdesgränser samordnas för att säkerställa välfärdstjänster för svenskspråkiga äldre

ETT INFORMATIONSVÄNLIGT SAMHÄLLE

Vi vill att äldre ska erbjudas tillgång till information och stöd, både skriftligt och muntligt, på ett tillgängligt sätt på deras eget modersmål. Digitaliseringen i vårt samhälle får inte leda till utanförskap bland de äldre.

Elektroniska tjänster är viktiga ur ett samhällsperspektiv och ger möjlighet till smidigare service på många områden. Många äldre känner sig dock ännu otrygga och osäkra på att hantera de möjligheter den digitaliserade världen erbjuder. Även om digitala tjänster blir allt vanligare ska man ändå kunna få service också på traditionellt sätt.

VI VILL:

- att information för äldre på det egna modersmålet finns tillgängligt
- att information och vårdriktiv även förmedlas muntligt eller skriftligt
- ha tillgängliga och lättanvända digitala tjänster samt rådgivning i att använda dem på svenska och finska
- att de äldre erbjuds utbildning och handledning i användning av digitala tjänster
- ge tillgång till säker information om läkemedel, via t.ex. en app

ÄLDRE RÅDEN - EN KANAL TILL DELAKTIGHET

Äldreråden fyller en mycket viktig funktion i samhället. De fungerar som kanal för delaktighet och inflytande i frågor som gäller den äldre befolkningen. Äldreråden inom kommunerna och välfärdsområdena har möjlighet att påverka planeringen, förberedelserna och utvärderingen av olika verksamheter som rör den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, deltagande, livsmiljö, boende, rörlighet samt förmågan att hantera vardagliga funktioner och den service som de äldre invånarna behöver.

VI VILL:

- att äldrerådets status som intressebevakande remissinstans stärks i samhällsfrågor som berör de äldre på det lokala planet
- att äldreråden ser till att språkkonsekvensbedömningar görs på omfattande beslut
- att äldreråden årligen utvärderar serviceproducenterna, att dessa håller vad de lovar och hur de språkliga rättigheterna förverkligas i praktiken
- att äldreråden får en dedikerad budget på riksplanet efterlysa tydligare direktiv för hörande av äldreråden samt arbeta för att riktade medel ges nationellt för att stöda utvecklandet av äldrerådets verksamheten

ÄLDREOMBUDSMAN

Äldreombudsmannen, som instiftades år 2021 på initiativ av justitieminister Henriksson, bevakar och bedömer de äldres ställning och tillgodoseendet av de äldres rättigheter. Hen bevakar även lagstiftningen och det samhälleliga beslutsfattandet samt bedömer åtgärdernas konsekvenser för de äldre.

Äldreombudsmannen tar initiativ och ger utlåtanden samt deltar i samhällsdebatten. Hen sammanställer och låter göra utredningar samt offentliggör rapporter, främjar informationsverksamhet och förmedlar kunskap om de äldre. Hen främjar samarbetet mellan aktörer, som handlägger ärenden, vilka gäller de äldre och aktörer som representerar de äldre.

VI VILL:

- att behovet av en äldreombudsman på välfärdsområdesnivå utreds
- att vårdbehövande äldres rätt till värdig vård och omsorg garanteras
- att åldersdiskriminering motarbetas

PERSONALRESURSER OCH YRKESKOMPETENS

Bristen på arbetskraft är en av de största utmaningarna i Finland just nu och är ett fortgående problem som kräver flera olika åtgärder för att lösas. Bristen på vårdare blir allt svårare då vår befolkning åldras, då vi har fler som behöver vård och allt färre personer i arbetsför ålder. Vi behöver mer vårdpersonal och vi måste komma på kreativa lösningar för att åtgärda krisen.

UTBILDNING INOM ÄLDREMSORGEN

Det kan vara fysiskt och psykiskt tungt att arbeta inom äldreomsorgen, men arbetet kan utvecklas till ett lockande yrkesval. Hjälpmedel och vårdteknologi underlättar arbetet, men många äldre behöver den mänskliga kontakten för att kunna känna sig trygga.

Alla vårdformer inom äldreomsorgen lider av personalbrist, speciellt av personal med geriatriskt kunnande. Den nya utbildningen av omsorgsassistenterna kan på kort sikt öka personalstyrkan på äldreomsorgsenheterna. Utbildningen ger även landets invandrare möjlighet att snabbt komma in i arbetslivet och lära sig landets språk jämsides med utbildningen. Målet är att de ska kunna utbilda sig vidare och stanna i Finland.

VI VILL:

- att vårdutbildning på svenska garanteras
- att kontinuerlig fortbildning med betoning på gerontologi och geriatrik erbjuds
- att klientorienterad och rehabiliterande arbetssättet i vården betonas
- att integration på svenska ger invandrarna möjlighet att arbeta inom den svenska äldreomsorgen
- att man aktivt följer med utveckling och forskning inom äldreomsorgen
- att personalen utbildas till att uppmärksamma och identifiera risken för våld mot äldre

GOTT LEDARSKAP

För att servicen för de äldre ska fungera behövs en motiverad och engagerad personal. Det är ledarna inom vårdenheten som bygger upp verksamhetskulturen och värnar om kvaliteten i den vård som ges.

En god ledare får alla i personalen att arbeta för samma mål. Det gäller att kunna uppmuntra och motivera, men även att tillrättavisa vid behov. Regelbundna utvecklingssamtal och avdelningsmöten ger personalen möjlighet att påverka sin arbetssituation och komma med förslag till förbättringar.

VI VILL:

- att de av välfärdsområdena fastställda kvalitets- kriterierna för äldreomsorgen följs och att de utvärderas årligen
- att utvecklingssamtal med personalen hålls årligen och utgör grunden för behovet av fortbildning samt ses som en möjlighet att påverka arbetsförhållandena
- att personalen inom äldreomsorgen uppmuntras att delta i årliga fortbildningar inom vården

AVSLUTNING

Vi vill se ett äldrevänligt samhälle som bygger på delaktighet där alla äldre kan känna sig trygga. Våra äldre är piggare och mår bättre än förut och vill därför vara till nytta och känna livsglädje. Behovet av samhällstjänster ökar ändå hos 75-åringar och äldre, i synnerhet hos dem som fyllt 85 år. Därför behövs valfrihet enligt förmåga att kunna delta i social samvaro och olika aktiviteter.

Livserfarenhet och kunskap ger de äldre en mycket viktig och självklar plats i samhället. Precis som alla människor har äldre personer olika behov, önskemål och viljor. Planeringen av framtidens äldreomsorg påverkas av de äldres förväntningar och egna resurser, den medicinska utvecklingen och nya tekniska möjligheter.

Under de kommande åren kommer framtidens äldreomsorg att stå inför en rad utmaningar för att kunna uppfylla det ökade stödet som behövs för de äldre.

